

فصل ۵

مستندسازی

شایستگی‌های فصل

۱. تهیه گزارش از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان
۲. کاربرد انواع روش‌های ثبت مشاهده از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان
۳. کاربرد انواع رسانه در مستندسازی فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان
۴. تهیه کارپوشه از مجموعه فعالیت‌های آموزشی
۵. مستندسازی از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان

در گروه‌های کلاسی در مورد سؤالات زیر گفت‌وگو کنید:

- تا به حال مجموعه‌ای از عکس‌های مورد علاقه خود یا فیلم‌های مشاهده شده و... را تهیه کرده‌اید؟
- مزایای تهیه این مجموعه را فهرست کنید؟

تعریف مستندسازی

مستندسازی تهیه مجموعه اسناد و مدارکی است که انجام یک فعالیت، از شروع تا خاتمه آن و چگونگی بهره‌برداری و نگهداری را با تحلیل و ارزیابی مربوط نشان می‌دهد.

ضرورت و اهمیت مستندسازی

ثبت تجربیات یادگیری بسیار اهمیت دارد. ضرورت آن به‌طور خلاصه شامل موارد زیر است:

- نگهداری سوابق فعالیت‌های انجام شده
- حفظ منابع اطلاعاتی استفاده شده در فعالیت‌ها
- جلوگیری از پراکندگی و تکرار فعالیت‌ها
- آشکار کردن نقص‌ها و نیازها و برنامه‌ریزی براساس نیازها
- تحلیل علمی تجارب یادگیری
- امکان باز خوانی تجربیات
- ابزاری برای الگوبرداری از تجربیات علمی

در گروه‌های کلاسی از کارگاه‌های آموزشی سایر رشته‌های هنرستان خود بازدید کنید و مستندات آنها را از فعالیت‌های آموزشی فهرست کنید و در کلاس ارائه دهید.

ویژگی‌های مستندسازی

با مرور فهرست مستندهای تهیه شده از کارگاه‌ها، در مورد روش‌های تهیه آنها با هم گروهی‌های خود گفت‌وگو و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- برای مستندسازی تجربیات یادگیری ویژگی‌های زیر نشان دادن واقعیت لازم است:
- داشتن هدف
  - رعایت ساختار صحیح
  - ذکر جزئیات رفتار و تصمیمات
  - استفاده از جداول، نمودارها، اعداد و ارقام برای
  - خودداری از قضاوت ذهنی
  - ایجاد فرصت‌های یادگیری در مستندات تهیه شده
  - جذاب بودن کار و ایجاد انگیزه
  - نوآوری و خلاقیت در کار
  - قابل ارزشیابی بودن مستندات

روش‌های مستندسازی

نمودار ۱- روش‌های مستندسازی

مستندسازی را با استفاده از روش‌های زیر انجام می‌دهند:

- ۱ نوشتاری مانند گزارش نویسی
- ۲ کارپوشه مانند تهیه مجموعه‌ای از فعالیت‌های عملی
- ۳ مشاهده مانند ثبت رفتار مشاهده شده یک کودک
- ۴ رسانه‌های آموزشی

شکل ۱- نمایشگاه در مرکز پیش از دبستان

در گروه‌های کلاسی به تصاویر بالا با دقت نگاه کنید و در مورد روش مستندسازی آنها گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۴

۱- نوشتاری: گزارش نویسی

تعریف: گزارش نویسی عبارت از شرح، تفسیر و تحلیل منطقی و متوالی حقایق، علل و مسائل برای رسیدن به راه حل صحیح است که بر دو اصل ساده‌نویسی و سالم‌نویسی استوار می‌باشد.

هدف از گزارش نویسی: ارائه گزارش و رساندن پیام با سرعت، درستی و روشنی است. نویسنده گزارش قادر است تصویری روشن از فکر و هدف خود را در ذهن تجسم نموده و آن را ارائه دهد.

مراحل گزارش نویسی: گزارش نویسی شامل چهار مرحله زیر است:

۱ برنامه‌ریزی: برنامه‌ریزی برای تهیه گزارش برحسب نوع آن متفاوت است. در مواردی می‌توان تمام روند برنامه‌ریزی را در ذهن خود آماده و متمرکز کرد. در واقع اکثر گزارش‌ها مختصر و توضیحی است.

۲ تنظیم و سازماندهی گزارش (موضوع، مقدمه،

بدنه و پایان): نحوه تنظیم گزارش، عاملی مهم در پذیرش گزارش است. ساختار و سازمان هر گزارش به‌طور کلی بر چهار اصل موضوع، مقدمه، بدنه اصلی (متن) و پایان قرار دارد.

۳ نگارش: در نگارش به چند نکته باید توجه نمود:

■ **مرتبط بودن:** گزارش در رابطه با موضوع باشد.

■ **قابل فهم بودن:** برای خواننده قابل فهم و با معنی باشد.

■ **جذابیت:** در خواننده علاقه ایجاد کند.

■ **پایان گزارش:** در پایان گزارش نتیجه‌گیری، ارائه پیشنهادات و راه‌حل‌ها همراه با خلاصه نکات عمده آورده شود.

■ **۴ تجدید نظر، اصلاح و تهیه متن نهایی:** در این مرحله، گزارش تهیه شده مورد بررسی و تجدید نظر قرار می‌گیرد و در صورت لزوم اصلاح و متن نهایی تهیه می‌شود.

فعالیت ۵

- در گروه‌های کلاسی موارد زیر را انجام دهید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید:
- در مورد بهداشت هنرستان خود گزارش تهیه کنید.
- در مورد گزارش گروه‌ها گفت‌وگو کنید.
- گزارش‌ها را با هم مقایسه کنید.

۲- کارپوشه^۱

تعریف: کلیه شواهد و مدارک مربوط به فعالیت‌هایی را که در رابطه با موضوع یادگیری است جمع‌آوری و به‌صورت مجموعه کارها یا کارپوشه ارائه می‌شود. کارپوشه به دو صورت در مراکز پیش از دبستان مورد استفاده قرار می‌گیرد:

۱ کارپوشه مربی: شامل مدارک مربوط به فعالیت‌های آموزشی انجام شده توسط مربی در رابطه با موضوع یادگیری به کودک است.

۲ کارپوشه کودک: کارپوشه‌ها، حاوی مجموعه‌ای

از کارهای انجام شده به وسیله کودک است که نشان می‌دهد او چه کارهایی توانسته انجام دهد. کارهای انجام شده به وسیله کودکان منعکس کننده اهداف یادگیری است که برای هر کودک مقرر شده است. کارهای کودکان همچون نقاشی‌ها، عکس‌ها و صداهای ضبط شده از کودک درحالی که داستانی را تعریف می‌کند، را می‌توان در طول زمان جمع‌آوری، و در یک کلاسور، زونکن، جعبه، پوشه یا روی یک لوح فشرده ذخیره کرد تا مورد ارزشیابی قرار گیرد.

- **ضرورت و اهمیت تهیه کارپوشه**
- در واقع این روش مجموعه‌ای از اسناد و مدارک مربوط به روند یادگیری است.
- مربی می‌تواند به وسیله کارپوشه فعالیت‌های آموزشی خود و کودک را ارزشیابی کند و درباره، نواقص و اشکالات کار اظهار نظر کرده و در رفع آن بکوشد.
- تهیه کارپوشه در ایجاد علاقه و انگیزه نسبت به انجام کارها تأثیر مثبت داشته باشد.

کلیه فعالیت‌های یک واحد یادگیری خود را در کارپوشه جمع‌آوری کرده و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۶

رهنمودهایی برای ایجاد کارپوشه

- نام و مشخصات خود را روی پوشه بنویسید.
- فعالیت‌هایی را که معرف هدف یادگیری است با ذکر نام فعالیت و تاریخ انجام آن و موضوع مورد نظر را در طی سال در پوشه قرار دهید.
- با ارزشیابی کار پوشه خود و کودک، نقاط قوت و ضعف آن را مشخص نمایید.

در گروه‌های کلاسی :

- نمایشگاهی از کلیه کارپوشه‌ها در کلاس برگزار کنید.
- کارپوشه‌ها را با هم مقایسه کنید.
- از کارپوشه‌ها گزارش تصویری تهیه نمایید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۷

۳- مشاهده

انواع مشاهده

- مشاهده را می‌توان به دو نوع زیر تقسیم کرد:
  - **مشاهده آزاد و کنترل نشده:** این مشاهده به صورت کاملاً آزاد و کنترل نشده انجام می‌گیرد. مانند مشاهده بازی کودکان.
  - **مشاهده کنترل شده:** در این مشاهده هم مشاهده‌کننده و هم مشاهده‌شونده، تحت کنترل قرار دارند مانند کارآموزانی که با تهیه پرسشنامه به مشاهده می‌پردازند.

روش‌های ثبت مشاهده

- معروف‌ترین روش‌های ثبت مشاهده شامل فهرست وارسی، مقیاس درجه‌بندی و واقعه‌نگاری است.
- ۱ **روش فهرست وارسی:** این روش یک شیوه نظام‌دار برای گزارش قضاوت‌های مشاهده‌گر یا مشاهده‌گران است. با این روش می‌توان معلوم نمود که ویژگی‌های موردنظر در عملکرد شخص مورد مشاهده موجودند یا نه. در این روش تنها بود و نبود و کمیّت ویژگی مورد نظر، ثبت می‌شود.
- دیدن دقیق پدیده‌های مختلف و ثبت آنها به منظور تعبیر و تفسیر آنها برای دستیابی به هدف اولین گام در انجام مشاهده است، زیرا اهداف مشاهده برحسب جهت‌گیری مشاهده‌گر متفاوت است. مشاهده یک کشاورز، پزشک، مربی، کودک، براساس اهدافشان با هم متفاوت می‌باشند. برای مشاهده‌گر ضروری است که به‌طور دقیق منظور خود را از رویدادها، موضوعات و یا رفتارهای مورد مطالعه تعریف نماید.

ضرورت و اهمیت مشاهده

- یکی از مطمئن‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در مورد افراد است.
- به شناخت دقیق و بیشتر رفتار فرد کمک می‌کند.
- به تدارک راه‌های حمایتی و تقویتی برای کنترل رفتار فرد کمک می‌کند.
- به کاهش دشواری‌های رفتاری فرد در خانه و اجتماع کمک می‌کند.

نمونه فهرست واریسی یا چک لیست

بررسی رشد اجتماعی کودک نوپا ۲۴-۳۶ ماهه

نام و نام خانوادگی کودک ..... مکان: ..... تاریخ:		
سن کودک:		
خیر	بلی	خصوصیات
		۱- کودک ساکت می نشیند و به فعالیت های گروه توجه می کند. ۲- کودک با کودکان دیگر همکاری می کند. ۳- کودک محدودیت ها را می پذیرد و برنامه های روزمره را دنبال می کند. ۴- کودک قوانین خانه را رعایت می کند ۵- کودک قوانین مهد کودک را رعایت می کند. ۶- کودک از وسایل و اسباب بازی ها به طور مناسب استفاده می کند. ۷- کودک به محیط اطراف خود علاقه نشان می دهد. ۸- کودک با دیگران سهیم می شود.
نام و نام خانوادگی تنظیم کننده: ..... سمت تنظیم کننده:		

۲ روش مقیاس درجه بندی: درمقیاس درجه بندی با مشاهده رفتار مورد نظر، به ارزشیابی آن بین ۲ تا ۵ درجه می پردازند. درمقیاس درجه بندی، کیفیت، مورد ارزشیابی قرار می گیرد.

نمونه مقیاس درجه بندی

بهدرت	خیلی کم	معمولاً	زیاد	اکثر اوقات
				۱- می تواند یک دستورالعمل شفاهی را دنبال کند. ۲- می تواند دو دستورالعمل شفاهی را دنبال کند. ۳- می تواند دو صدا را به طور مشابه تکرار کند. ۴- می تواند آهنگ یا کلمات مربوط به یک شعر را به خاطر بسپارد. ۵- می تواند مفاهیم اساسی داستان خوانده شده را به خاطر بسپارد. ۶- می تواند اعداد (۱-۵)، (۳-۹-۶) و (۷-۱-۸-۴) را تکرار کند.

۳ روش واقعه نگاری: روش واقعه نگاری یا ثبت رویداد به توصیف های واقعی از رویدادها و اتفاقات معنی داری که مشاهده گر در نتیجه مشاهده از فراگیرنده به دست می آورد، گفته می شود. در این روش مشاهده گر باید هر اتفاق یا رویدادی را که هنگام مشاهده رخ می دهد بلافاصله بعد از وقوع ثبت کند. توصیف رویداد را می توان

در دفتر یادداشت یا در کارت‌های مخصوص مانند نمونه‌های زیر وارد کرد.

نمونه ۱

نام مشاهده شونده ..... مکان		
زمان: از ..... تا		
شرح واقعه	مشاهده کننده	تاریخ

نمونه ۲

<p>نام: شقایق سن: ۵ سال</p> <p>زمان: ۳:۳۰ دقیقه بعد از ظهر موقعیت: حیاط خلوت منزل</p> <p>شقایق، مشغول پر کردن یک استخر پلاستیکی با شیلنگ آب است. شیلنگ را تکان می‌دهد و اطراف خود را با آب خیس می‌کند، از به وجود آمدن امواج آب، می‌خندد. خود را به لبه استخر نزدیک می‌کند. پایش لیز می‌خورد و در حوضچه پلاستیکی می‌افتد. بلند می‌شود و به پیراهن خیس خود نگاه می‌کند.</p>
--

رهنمودهایی برای واقعه نگاری

- تعیین نوع رفتارهایی که باید مشاهده شود.
- شرح واقعه باید به سادگی و مختصر انجام شود.
- موقعیتی که رفتار را معنی‌دار می‌کند باید مورد
- مشاهده قرار گیرد.
- رفتار مشاهده شده بدون قضاوت و نتیجه‌گیری
- ثبت رفتار مشاهده شده بلافاصله پس از مشاهده ثبت شود.

به‌همراه هنرآموز خود در بازدیدی از یک مرکز پیش از دبستان انواع روش‌های مشاهده را انجام دهید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۸

شکل ۲- رسانه‌ها

در گروه‌های کلاسی خود در مورد پیام‌رسانی شکل ۲ گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۹

استفاده از رسانه‌های مختلف برای اجرا و بیان فعالیت‌های آموزشی لازم و ضروری است، رایانه، ویدئو پروژکتور، روزنامه و مجلات، دوربین و فیلم و... رسانه‌های گوناگونی هستند که پیام‌ها را به اطلاع دیگران می‌رسانند.

تعریف رسانه: به هر وسیله انتقال دهنده پیام یا رمز، رسانه می‌گویند.

رسانه‌های آموزشی: به هر گونه ابزار، وسیله یا انسانی که برقراری ارتباط آموزشی و یادگیری را آسان کند، رسانه‌های آموزشی یا رسانه یادگیری گفته می‌شود؛ مانند معلم، تخته سیاه یا وایت برد، پوستر، نقشه، تلویزیون، رادیو، عکس، رایانه، تابلوهای آموزشی، کتاب و....

انواع رسانه‌های آموزشی را می‌توان به چهار گروه تقسیم کرد:

۱ رسانه‌های دیداری (کتاب، مجلات، روزنامه‌ها، چارت‌ها، نمودارها، پوستر، انواع تابلوها، روزنامه دیواری

استفاده از رسانه‌های مختلف برای اجرا و بیان فعالیت‌های آموزشی لازم و ضروری است، رایانه، ویدئو پروژکتور، روزنامه و مجلات، دوربین و فیلم و... رسانه‌های گوناگونی هستند که پیام‌ها را به اطلاع دیگران می‌رسانند.

۲ رسانه‌های شنیداری (مجموعه‌ای از صداها، نوارها، ضبط صوت، تلفن، کلام مربی، رادیو و ...)

۳ رسانه‌های دیداری - شنیداری (تلویزیون، ویدئو، رایانه، دوربین فیلم برداری و...)

۴ رسانه‌های چندحسی (اشیای واقعی، ماکت‌ها، تئاتر عروسکی، گردش علمی، بسته‌های آموزشی و...)

استفاده از هر یک از این رسانه‌ها می‌تواند در آموزش مفید و مؤثر باشد. با توجه به نوع فعالیت‌ها و امکانات موجود در مراکز پیش از دبستان بیشتر به رسانه‌های دیداری - شنیداری توجه می‌شود چرا که ساخت و تهیه آن توسط مربی و حتی با همکاری کودکان امکان‌پذیر است.

همچنین چیدمان، طراحی فضا و ارائه کارهای کودک از جمله مواردی است که باید در مراکز پیش از دبستان به آن توجه کرد.

در گروه‌های کلاسی، با مشاهده محیط اطراف، در مورد سؤالات زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- چند رسانه نام ببرید.
- هر رسانه در کدام گروه قرار می‌گیرد.

آویختن آئینه‌ها، آویزها، پرده‌های رنگین، نصب تابلوها به‌منظور آگاهی و زیبایی، نمونه‌هایی از کار کودکان با برپایی نمایشگاه‌های گوناگون از جمله مواردی است که در مراکز پیش از دبستان باید به آن توجه کرد. این مسأله به نوعی تشویق کودک است به بحث و گفت‌وگو، بررسی عکس‌العمل آنها به آنچه می‌بینند و آنچه که انجام داده‌اند و یا انجام خواهند داد. علاوه بر این نوعی ارتباط و آشنایی است با دیگر کودکان و فرصتی است برای والدین که شاهد کار کودک باشند. برای طراحی این اهداف ابتدا به شناخت رؤس اصلی کار باید توجه شود.

در گروه‌های کلاسی در مورد ویژگی‌های مؤثرترین روش ارائه فعالیت‌های کودکان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

دانستنی‌های اصلی

رنگ

همیشه باید به قدرت و اهمیت رنگ توجه کنید. آیا دوست دارید پنیر آبی بخورید یا گوشت سبز؟ روان‌شناسان به‌خوبی می‌دانند که بعضی از رنگ‌ها آرام‌بخش، بعضی فرد را عصبی و یا غمگین می‌کنند. در مراکز پیش از دبستان و برای نشان دادن کار کودکان نیز وضع به‌همین ترتیب است.

شکل ۳- چرخه رنگ

در تصویر صفحه قبل، به چرخه رنگ توجه کنید. نیمی از رنگ‌ها (قرمز، نارنجی، زرد) گرم هستند و نیمی دیگر سرد (سبز و بنفش و آبی) هستند. رنگ‌های گرم محرکی برای جلب توجه بیننده هستند و رنگ‌های سرد بالعکس این، عمل می‌کنند. از این رو وقتی شما از رنگ‌های گرم استفاده می‌کنید، ناخودآگاه توجه کودکان را به آنها جلب می‌کنید. استفاده از رنگ‌های شفاف قرمز، زرد و نارنجی در یک اثر هنری یا یک تابلو به مثابه آن است که رنگ به شما می‌گوید: «به من» به اینجا توجه کن. بدین ترتیب شما به هدف‌تان یعنی جلب توجه کودک یا بزرگسال رسیده‌اید. گاه می‌توان تنها با یک نقطه یا با یکی از این رنگ‌ها توجه را به مسأله خاصی جلب کرد. مثل تک‌ستاره بزرگ زرد یا یک دایره بزرگ قرمز (خورشید)...

به همین جهت در عناوین نشریات، روزنامه‌های دیواری، علائم راهنمایی، علامت خطر یا ایستگاه‌ها از این رنگ‌ها استفاده می‌شود. رنگ‌های سرد یادآور جنگل و آب است. این رنگ‌ها مثل سبز روشن و آبی معمولاً در بیمارستان‌ها و اماکنی که شخص را به آرامش دعوت می‌کند استفاده می‌شود.

در تجهیزات مراکز پیش از دبستان چنانچه دوست دارید کودکان آرام باشند از این گروه رنگ می‌توانید استفاده کنید و از رنگ قرمز، برای دیوارها و یا انتخاب رنگ تجهیزات در طیف قرمز و زرد اجتناب کرده و به جای آن از چوب‌های خودرنگ استفاده کنید. رنگ‌های سرد برای پس زمینه جالب هستند و در کادر تابلوها یا حاشیه نقاشی‌ها می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند. (بنفش کم‌رنگ، کاغذ دیواری آبی کم‌رنگ)

از سبز روشن به عنوان رومی‌زی و پوشاندن میزهایی که محل قرار گرفتن اسباب بازی‌های ساختمان‌سازی هستند، می‌توان استفاده کرد.

به شکل چرخه رنگ مجدداً توجه کنید (رنگ‌های اصلی زرد، قرمز و آبی در وسط به صورت مثلث‌های متساوی‌الاضلاع هستند. چنانچه دو رنگ اصلی را به نسبت‌های خاصی با هم ترکیب کنیم رنگ‌های ثانویه

به وجود می‌آیند (نارنجی، سبز و بنفش) و از ترکیب رنگ‌های اصلی و ثانویه به رنگ‌های درجه سوم می‌رسیم. این رنگ‌ها براساس قوس و قزح و طیف نور است. رنگ‌های قطری روبه‌روی هم را رنگ‌های مکمل می‌نامند. (زرد و بنفش - آبی و قرمز - آبی و نارنجی - آبی

متمایل به سبز و نارنجی متمایل به قرمز و...) رنگ‌های اصلی بسیار درخشان و پر رنگ هستند و چشم را درگیر می‌کنند. از این رو نباید بیش از حد از آنها استفاده شود. می‌توان با افزودن رنگ سفید و خاکستری (سیاه و سفید) از شدت آنها کاست.

رنگ‌های خنثی مثل سفید و قهوه‌ای روشن متمایل به خاکستری (بژ) رنگ شن - یخی مایل به خاکستری، بسیار دوست‌داشتنی و آرام‌بخش هستند. با ترکیب این رنگ‌ها می‌توانید رنگ‌های زیبایی را به وجود آورید.

به‌طور کلی باید از همه رنگ‌ها استفاده کنید. اما سه اصل در استفاده از رنگ را می‌توان در نظر داشت:

■ استفاده از نیمه چرخه رنگ، رنگ‌های گرم و یا رنگ‌های سرد که به آن هارمونی می‌گویند.

■ استفاده از سایه همان رنگ با خودش که به آن مونوکروماتیک گویند.

■ تقابل یا کنتراست دو رنگ سرد و گرم که به آن رنگ مکمل گویند.

بنابراین:

■ آبی، نیلی، بنفش و ته رنگ‌شان که در چرخه رنگ‌های سرد قرار دارند دارای هارمونی هستند که یک حالت خلسه به تماشاگر می‌دهد، به عکس چرخه دیگر، که نشاط و سرزندگی را نمایان می‌کند.

■ استفاده از زرد و ته رنگ آن یا استفاده از آبی و ته رنگ آن دو رنگ مونوکروماتیک هستند که برای نمایش یک تابلوی گل آفتاب گردان یا آسمان با ابرهای پراکنده بسیار زیبا هستند.

■ رنگ‌های مکمل برای بیننده جالب بوده و چشم را به سمت خود جلب می‌کند. از این رو قرمز و سبز یا بنفش و زرد، زرد و قهوه‌ای، در فصل پاییز زیباترین مناظر را ایجاد می‌کنند.

روی کاغذ با استفاده از سه رنگ قرمز، آبی و زرد (آبرنگ یا رنگ گواش) و ترکیب اندازه‌های مناسبی از آنها، انواع رنگ‌ها را نشان دهید.

خطوط

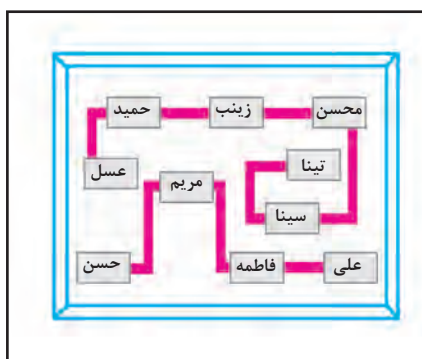
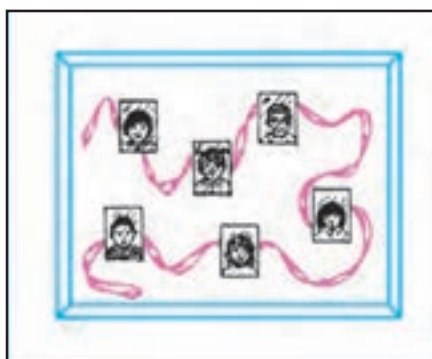
معمولاً هنرمندان از خط برای بیان احساسات خود استفاده می‌کنند. خطوط منحنی، چشم را به یک مسئله ادامه‌دار جلب می‌کند و به بیننده امکان می‌دهد که یک مسئله را دنبال کند. ■ استفاده از یک نوار کاغذی پیچ خورده یا روبان باریک (شکل ۴).

خطوط نیز مثل رنگ برای جلب توجه از اهمیت زیادی برخوردار است. بعضی از خط‌ها ممتد یا منقطع، راست یا کج و... هستند.

فواید استفاده از خط

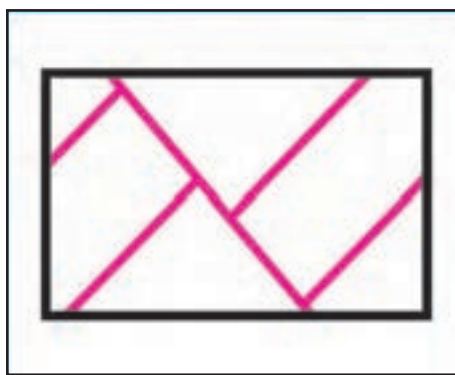
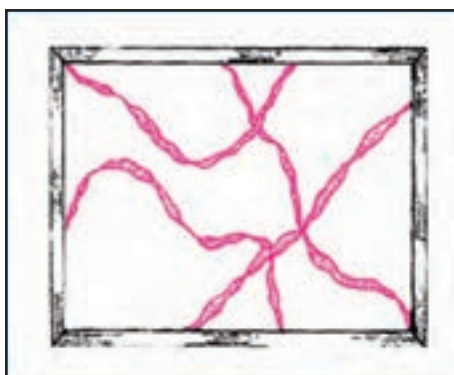
■ تقسیم فضا

■ راهنمایی چشم برای دیدن یک محل خاص

شکل ۴- استفاده از نوار کاغذی پیچ خورده و ساده برای معرفی افراد حاضر در یک کلاس

■ گاهی خط با بیننده حرف می‌زند. تابلو به چند خط مستقیم یا پیچ خورده تقسیم می‌شود. هر قسمت چیزی خاص یا عملی را مشخص می‌کند (شکل ۵).

شکل ۵ - تقسیم محتوا بر اساس مفاهیم

■ خط برای نشان دادن افق‌ها، یک نوع آرامش به تابلو می‌دهد (شکل ۶).

شکل ۶ - خط و افق

■ خط برای تزئین و زیباسازی (شکل ۷).

شکل ۷ - استفاده از خط برای زیباسازی

انواع خط‌ها را با توجه به ویژگی مورد نظر آنها روی کاغذهایی نمایش دهید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۳

بافت

استفاده از بافت‌های گوناگون مثل رنگ می‌تواند در بافت در بازدیدکننده از جذابیت خاصی برخوردار است. نمایش کار مؤثر باشد. انواع بافت‌ها شامل موارد زیر است:

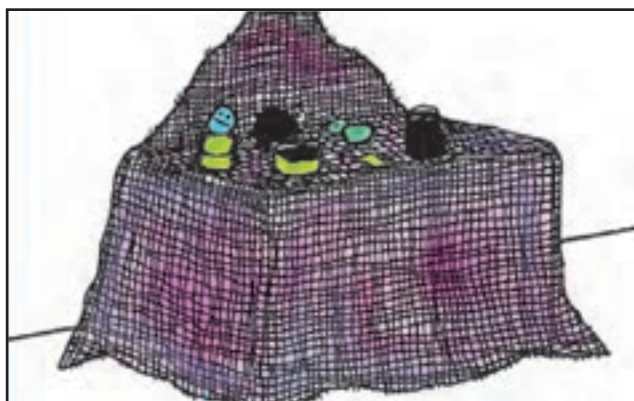
- ساتن و مخمل
- تورهای پارچه‌ای

بافت در بازدیدکننده از جذابیت خاصی برخوردار است. بافت، بیننده را دعوت می‌کند که با چشم و دست به اکتشاف بپردازد، امتحان کند و نهایتاً نگاهش را به دیدن با دقت تبدیل کند.

تابلوها، میزهای نمایشی و غیره استفاده کرد. با مالیدن کمی گچ روی متقال یا پارچه‌های توری می‌توان زمینه را برای نشان دادن کاردستی یا کار با خمیر کودکان مهیا کرد (شکل ۸).

- کاغذ سمباده
- کرباس
- پارچه کرکی
- پشم

از بافت‌ها می‌توان برای زمینه یا پس زمینه در قاب کردن

شکل ۸- پارچه و گچ

پارچه‌های ابریشمی یا مخمل برای چسباندن عکس و یا کاغذهای سمباده ای برای ارائه کار و نقاشی بچه‌ها مناسب است.

با استفاده از انواع بافت‌ها برای زمینه یا پس زمینه در قاب کردن عکس‌ها، فعالیتی را در کلاس ارائه دهید و از کارهای انجام شده نمایشگاهی ترتیب دهید.

فعالیت ۱۴

ترکیب عناصر

چیدمان موضوعات، روی تابلوها و میزها یکی از موارد مهم در نمایش و ارائه کار است. ترکیب عناصر شامل موارد زیر است:

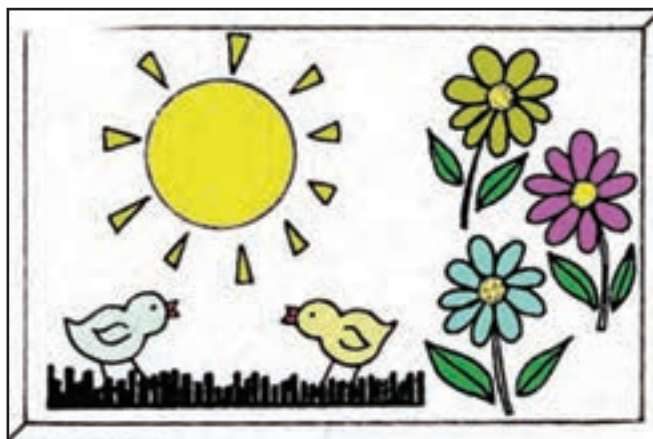
■ هماهنگی و تعادل

اگر نمونه‌ها در یک ردیف باشند، در واقع خشک و بی روح است. مثلاً قراردادن چند شیء کنار هم، در چیدمان باید هماهنگی و تقارن وجود داشته باشد. این تعادل و تقارن به کار ارزش می‌دهد (شکل ۹).

شکل ۹- ترکیب عناصر

اما گاهی چیدمان از یک تعادل برخوردار نیست، در واقع چیدمان ناهماهنگ است؛ یعنی چنانچه خطی عمودی روی طرح بکشیم دو نیمه شبیه هم نیستند. اما از یک هماهنگی برخوردار است که به آن هم تقارن گویند (شکل ۱۰).

شکل ۱۰- تقارن

تکرار بر زیبایی کار می‌افزاید. مثلاً تکرار چند درخت دور خانه یا یک رنگ یا شکل در تزیین تابلوها.

■ نقطه کانونی

قبل از آنکه شما چیدمان را انجام دهید، باید مشخص کنید هدف شما تمرکز روی چیست؟ و منظور شما از نمایش چیست؟ چه چیزهایی برای شما مهم است که بیننده به آن توجه کند، چه قسمت‌هایی ارزش کمتری دارد و هدف شما برای کودکان و بزرگسالان چیست؟ می‌خواهید چه چیزی را یاد بگیرند؟

■ فضا

استفاده از فضا در ارائه کار مهم است. آیا دوست دارید بین تابلوهای اعلانات شما فضاهای خالی باشد، یا فشردگی اشیاء با تصاویر را ترجیح می‌دهید؟ طبیعی است که شلوغی بیش از حد فضا را سنگین می‌کند و به همان اندازه فضای خالی خسته کننده است.

■ وزن

برای خوشایند شدن و زیبایی، هنرمند اشکال، رنگ‌ها و الگوها را به صورت موزون به نمایش می‌گذارد. گاهی

روش‌های ارائه کار

روش‌های ارائه کار عبارت‌اند از:

۱ قاب کردن

۲ تابلوهای اعلانات

۳ زیباسازی فضا

۴ آویختنی‌ها

۵ کارت‌های آموزشی

قائل شد؟ شاید الزامی به قاب کردن تک تک کارها نباشد و یا چیزی بدان اضافه نشود. اما دوربندی یا قاب کردن بعضی از کارها برای کودک و والدینش بدین معنا است که آن کار ارزشمند است و به‌طور کلی:

■ کار را برای بازدید کننده جذاب می‌کند.

■ کار را ارزشمند می‌نماید.

■ از کار کودک می‌توان به عنوان هدیه به دوستان،

فامیل و کادر مهد کودک استفاده کرد.

مربی آگاه به این مسأله باید از رنگ، بافت و اندازه برای

آیا نباید جهت نمایش کار کودکان، برای کار آنها ارزش

قاب کردن

زیباسازی قاب‌ها استفاده کند.

۱ کادر اصلی

■ کاغذهای رنگی طراحی

■ ورقه‌های بزرگ کاغذی که طرح‌ها و بافت زمینه مختلف دارند.

■ کاغذهای دیواری

■ بشقاب‌های کاغذی

■ جعبه‌های گوناگون

این کادرها می‌توانند به زیبایی کار بیافزایند.

۲ رنگ

انتخاب رنگ برای قاب، می‌تواند، بیننده را به خود جلب کند. به‌طور مثال چنانچه در نقاشی کودک رنگ‌های تند و قرمز به کار رفته باشد کادر باید از رنگ‌های قرمز روشن انتخاب شود. یا رنگی هم‌رنگ یکی از رنگ‌های نقاشی اما روشن‌تر و یا تیره‌تر. می‌توانید به مبحث رنگ

توجه کنید.

۲ بافت و ساخت

بافت‌های گوناگون کار کودک را جالب و جذاب می‌کند به عنوان مثال:

■ تور یا پارچه: استفاده از تور یا پارچه با بافت‌های درشت (گونی) برای نشان دادن مولاژ موضوع‌های طبیعی مثل دانه‌ها، شاخه‌ها، برگ‌ها، دانه‌های بلوط، فندق و... (شکل ۱۱- الف)

■ چلوار: یک قطعه چلوار با رنگ روشن یا زمینه‌های چاپی دیگر می‌تواند جذابیت نقاشی یا رنگ آمیزی کار کودک را برای خانواده بیافزاید.

■ ساتن یا ابریشم: یک ساتن نرم یا ابریشم ممکن است نقاشی‌های مربوط به گل‌ها را برجسته یا بارزتر کند (شکل ۱۱- ب).

(ب)

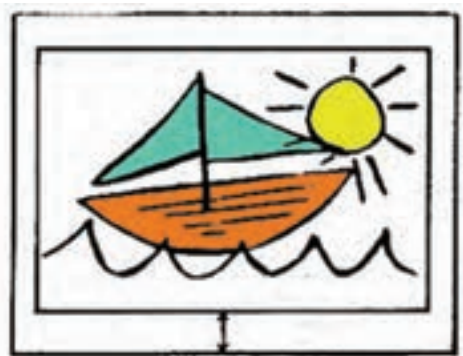

(الف)

شکل ۱۱- انواع بافت

۴ اندازه

اندازه قاب‌ها بستگی به کار کودک دارد. برای یک کار با ابعاد $۷/۵ \times ۱۲/۵$ سانتی‌متر یک قاب به ابعاد ۳۰×۴۵ سانتی‌متر به آن قدرت می‌بخشد. نقاشی‌های بزرگ‌تر طبیعتاً به کادرهای بزرگ‌تری نیاز دارند. قاب‌سازهای حرفه‌ای متوجه شدند که حاشیه بالا و پایین کادر باید به یک اندازه و پهن‌تر از حاشیه دو طرف کادر باشند که آنها هم در یک اندازه هستند (شکل ۱۲).

شکل ۱۲- اندازه

تزئین کادر (فرم یا قاب)

تزئین کادر می‌تواند به صورت‌های زیر توسط مربی یا کودک انجام گیرد.

■ کشیدن نقاشی

■ رنگ آمیزی

■ دوختن یا چسباندن دگمه

■ کولاژ تکه‌های چوب، صدف

■ نوشتن حروف

■ کولاژ تکه‌های کاغذ

■ برگ و گل خشک

درست کردن کادر یا قاب

1 درست کردن کادر با کاغذهای ساده نقاشی: می‌توانید قطعاتی از کاغذهای رنگی که کودکان روی آن نقاشی و

یا رنگ‌آمیزی می‌کنند را استفاده کنید. از برچسب‌های کوچک برای چسباندن به گوشه‌های نقاشی کودک می‌توان استفاده کرد. سپس نقاشی را روی برگه رنگی به گونه‌ای بچسبانید که دور آن حاشیه داشته باشد. حاشیه پایین باید از سه حاشیه دیگر پهن‌تر باشد.

گاهی اوقات می‌توانید قسمتی از نقاشی کودکان ۲ و ۳ ساله را که در مرحله آغازین خط خطی و نقاشی هستند، انتخاب کرده و پس از بریدن آن، قسمت آن را روی کاغذ ساده بچسبانید. نمایشگاه کار این دسته از کودکان بسیار زیبا است به خصوص چنانچه از رنگ‌های نقاشی کودک رنگ روشنی را انتخاب و کادر را با آن به وجود آورید (شکل ۱۳).

شکل ۱۳- کادر

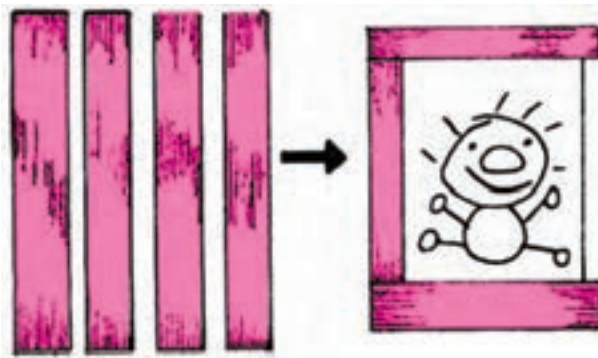
شکل ۱۴- کادر دو رنگ

2 کادرهای دو رنگ: کادرهایی هستند که

دو رنگ کاغذ را به کار گرفته است. ابتدا براساس کار کودک ۲ نوار در اندازه‌های عرض نقاشی و ۲ نوار برای طول نقاشی ببرید. سپس نوارها را دور نقاشی بچسبانید. پس از آن نقاشی کادر شده را روی کاغذ نقاشی بزرگ چسبانده، بگذارید کاملاً خشک شود. استفاده از رنگ‌های مناسب را برای کادر اول و زمینه دوم به یادداشته باشید (شکل ۱۴).

۲ کادرهای نواری: کاغذهای نواری بهتر است از کاغذ رنگی کلفت تر انتخاب شود به یاد داشته باشید که نوار زیر باید عریض تر از سه طرف آن باشد (شکل ۱۵).

شکل ۱۵- کادرهای نواری

۴ قابهای سری: با انتخاب چند نمونه از کار کودک می‌توانید قاب‌های سری تهیه کنید. نقاشی‌ها را در یک اندازه بریده و روی یک کاغذ با فاصله بچسبانید. این نمونه قاب را می‌توانید به صورت تاشونده، تا کنید و روی میز قرار دهید (شکل ۱۶).

شکل ۱۶- قابهای سری

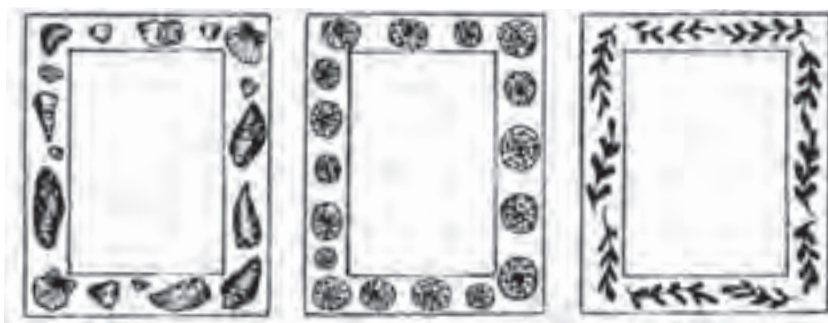

شکل ۱۷- قابهای جعبه ای

۵ قابهای جعبه‌ای: نمونه‌ای دیگر از قاب‌ها که با استفاده از جعبه‌ها تزئین شده‌اند در شکل روبه‌رو نشان داده می‌شود (شکل ۱۷).

با تهیه کادر اولیه به کودکان فرصت بدهید تا با ■ سکه چسباندن، کشیدن، و... کادرهای دلخواه خود را ■ صدف و گوش ماهی درست کنند. ■ حروف قاب‌های دیگر که می‌توانند توسط کودکان تهیه شوند ■ نقاشی عبارت‌اند از: ■ کولاژ

کودکان با استفاده از وسایل گوناگون می‌توانند کادرهای زیبایی را به‌وجود آورند (شکل ۱۸).

شکل ۱۸- قاب‌های کودکان

با انتخاب چند نقاشی از کودکان یا همکلاسی‌های خودتان آنها را با انواع قاب‌ها تزئین کنید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۵

تابلوه‌های اعلانات

در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر تابلوها، نوشته‌ها و تزئینات در فضای مهد در کودکان و بزرگسالان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۶

تابلوه‌های اعلانات یکی از ملزومات کلاس‌های کودکان است. زیرا که نکات مهم و حائز اهمیت و پر معنا را به نمایش می‌گذارد. تابلوه‌های اعلانات و نقاشی‌های دیواری که کودکان آن را می‌کشند. باید کاملاً در سطح دید کودکان قرار گیرند تا کودکان به‌سهولت آن را دیده، حس کرده و در موردش صحبت کنند و یا تجاربشان را نشان دهند. علاوه بر این کودکان بسیار مفید و ارزشمند است زیرا که تجارب آنها را وسعت بخشیده و شکوفا می‌کند. نقاشی‌های دیواری و تابلوه‌های اعلانات، قسمتی از

فعالیت‌های گروهی است که هر روز توسط کودکان تهیه می‌شود و به کادر آموزشی و کارکنان مربوط نمی‌شود. بنابراین:

- سندی است از کار کودکان که با دیگران ارتباط پیدا می‌کند.
- به کودک فرصت می‌دهد که تجاربش را منعکس کند.
- به زیبایی فضای کلاس می‌افزاید.
- در برگزیده همه کودکان در یک کار خلاقه است.

خلق تابلوه‌های جذاب و زیبا: طراحی تابلوها، باید

در انتخاب رنگ نیز باید دقت بسیار نمود. رنگ‌های اولیه (آبی، زرد، قرمز) طبیعتاً نمی‌توانند مناسب باشند. به‌طور مثال کاغذ نقاشی نارنجی هدف و پیام را در خود پنهان کرده و بیننده را دور می‌کند.

رنگ‌های ملایم، سایه‌های خنثی، ته رنگ، بسیار بهتر از رنگ‌های قوی پررنگ و یا خیلی گرم و رنگ‌هایی که با موضوع همخوانی نداشته باشد، می‌تواند عمل کند.

علاوه بر این، نکات دیگری برای جذابیت تابلو وجود دارد:

- حاشیه

حاشیه تمرکز ذهن کودک و بزرگسال را به آنچه می‌خواهید به نمایش بگذارید بیشتر می‌کند. هرچند تابلوها الزاماً نیاز به حاشیه ندارند و فرم‌های چوبی برای استفاده مفید و مداوم می‌تواند مؤثر باشد. مربی در عمل با توجه به محتوا، حاشیه‌ای روی بافت اصلی می‌تواند بگذارد. مثلاً برای آموزش عنکبوت، می‌توانید با استفاده از تور به جای تار، عنکبوت‌های پلاستیکی را روی آن قرار دهید (شکل ۱۹).

برای کودک و بزرگسال جذاب باشد. بنابراین زمینه‌ها، بافت‌ها، حاشیه‌ها و قوانین جاری در طراحی به زیبایی محیط و تأیید کودک و بزرگسال منجر می‌شود.

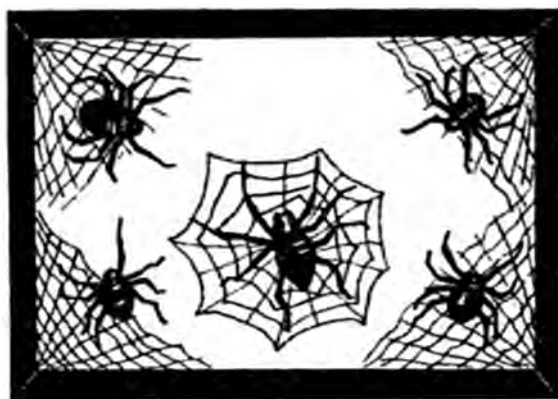
- زمینه‌ها

زمینه‌ها، تأمین‌کننده، زیبا ساز، و تکمیل‌کننده بیننده تابلو است و چنانچه با دقت انتخاب نشود، می‌تواند بیننده را نه تنها به دیدن تشویق نکند بلکه از آن دور کند.

- بافت

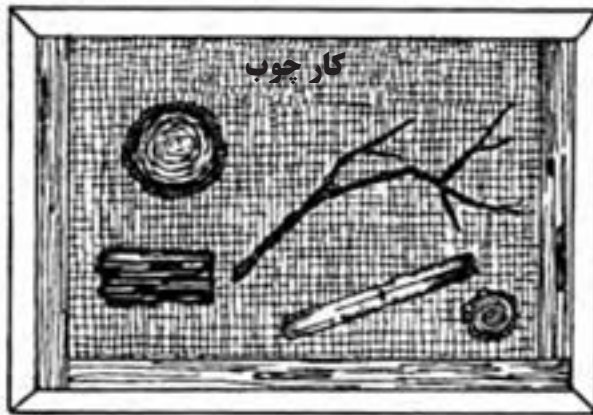
بافت زمینه از اهمیت به‌سزایی برخوردار است:

- تور
- فوتر
- ساتن
- کاغذهای دیواری
- خرده کاغذ
- متقال و کرباس
- چوب پنبه نازک
- فویل
- مخمل یا دیگر پارچه‌ها
- پارچه‌های تکه تکه شده روکش مبلی

شکل ۱۹- تابلوی اعلانات

یا استفاده از برگ‌های خشک و چوب پوسته درخت برای آموزش جنگل و یا روییدنی‌های اطراف ما که زمینه از پارچه توری یا پارچه با بافت درشت انتخاب می‌شود و روی آن سرشاخه‌ها، چوب و... به نمایش گذاشته می‌شود (شکل ۲۰).

شکل ۲۰- قاب با برگ خشک و چوب

- قوانین طراحی

معمولاً تابلوها به طراحی کمتری نیاز دارند. زیرا تابلوهای اعلانات شلوغ و درهم، کمتر می‌تواند با تماشاگر ارتباط برقرار کند. از این رو باید به این نکات توجه کرد:

■ هدف تابلو

■ تعداد عکس و نقاشی‌ها از کودکان

■ چیدمان محتوای تابلو

- هدف: هدف و منظور شما از این تابلو چیست؟ و چه پیامی را می‌خواهید تابلو اعلام کند؟

پاسخ شما می‌تواند در انتخاب تصویر و عکس، نمونه کار کودک، حکایت و روایت این ارائه کار و بالاخره نام آن را معلوم کند.

- عکس یا نمونه کار کودک، هیچوقت اجباری در ارائه کار همه کودکان روی تابلو ندارید و از آنجا که باید کار همه بچه‌ها دیده شود، می‌توانید از سایر فضاهای کلاس برای نمایش استفاده کنید.

- چیدمان محتوای تابلو

در طراحی می‌توانید از سایه یک رنگ یا خود آن رنگ به صورت نامتقارن استفاده کنید. برای پیاده کردن محتوا روی تابلو، ابتدا آن را روی زمینه‌ای که انتخاب کرده‌اید قرار داده سپس چند قدم از آن دور شوید و از یک فاصله کارتان را مشاهده کنید. پس از آنکه محل مناسب را پیدا کردید پس از تغییرات، آن را روی تابلو

نصب نمایید.

از این تابلوهای اعلانات می‌توانید در آموزش علوم، مطالعات اجتماعی، طرح سفر، رشد گیاهان، انواع حیوانات و... استفاده کرد.

علاوه بر این تابلوهای نمایشی، وسیله‌ای است مناسب برای تزئین اتاق کودک.

تابلوهای نمایشی وسیله مناسبی برای نشان دادن موارد زیر است:

■ طبیعت: برگ‌ها، صدف‌ها، گوش ماهی و سنگ

■ هنر: چاپ کار نقاشان مشهور، یا عکس‌هایی از کودکان در حال بازی و کار

■ پارچه و کاغذ (تکه‌هایی از پارچه با جنس‌های مختلف)

■ تزئین اتاق کودک

■ تزئین راهرو

■ ارائه اطلاعات به والدین

چگونه با کودکان تابلو بسازیم

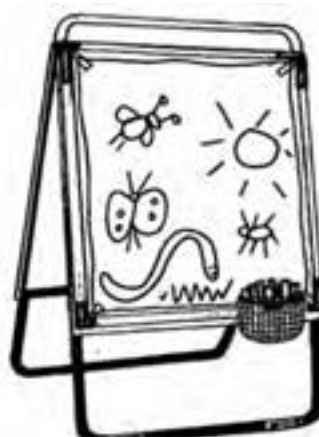
■ با قرار دادن یک تابلو روی سه پایه در ایستگاه یادگیری^۱، به کودکان کمک کنید تا ایده‌هایش را پس از شنیدن یک قصه یا انجام فعالیت با ماژیک روی آن بکشد (شکل ۲۱).

■ با نصب یک پارچه ماهوتی روی تابلو به کودک فرصت دهید تصاویر داستانی را که بریده‌اید روی آن بچسباند و بدین ترتیب مراحل یک قصه را تمرین کند (شکل ۲۲).

۱- منظور از ایستگاه یادگیری مکان‌هایی برای فعالیت‌های کودکان به صورت غیر ثابت است.

شکل ۲۲- تابلوی داستانی

شکل ۲۱- تابلوی ایستاده

زیباسازی فضا برای آموزش و نمایشگاه

محل‌ای که کودکان در آن آموزش می‌بینند باید زیبا باشد. همان‌گونه که کودک هست. به همین جهت علاوه بر نظافت و ایمنی می‌توان از گیاهان سبز و آکواریوم، اشیای طبیعی (صدف، گوش ماهی، برگ، دانه‌ها و سنگ‌ها) نیز استفاده کرد و آنها را در سبد، گلدان و جعبه‌ها قرارداد. علاوه بر این می‌توان برای آموزش بهتر زیباسازی محیط و جالب کردن فضا و ارزش گذاشتن به فعالیت‌ها و کار کودک، گام‌هایی برداشت.

آویختنی‌ها

می‌توانید با استفاده از یک شاخه طبیعی درخت و آویختن اشیای دست‌ساخته کودک که با مقوا یا خمیر تهیه شده و یا با بریدن مقواهای رنگی به اشکال گوناگون آویختنی درست کنید (شکل ۲۳).

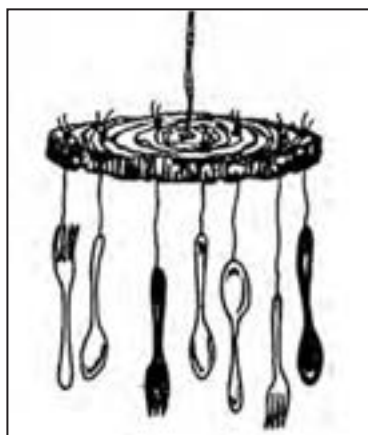
■ نقاشی‌های دیواری یکی دیگر از فعالیت‌هایی است که دیده‌ها و تفکرات و آموخته‌های او را به نمایش می‌گذارد. با نصب یک مقوای بزرگ یا پارچه متقال در سطح دید و دست کودک روی دیوار به کودک فرصت دهید، آموخته‌هایش را بعد از یک واحد کار یا شنیده‌هایش را بعد از قصه، روی آن بکشد و یا با بریدن و چسبانیدن عکس حیوانات، گیاهان یک کار هنری به وجود آورد. با دادن یک قطعه اسفنج و یک کاسه رنگ آبی، آسمان خلق کند و با رنگ سبز علف و سبزه بکشد. سپس آنچه را در آسمان حدس می‌زند که وجود دارد، و آنچه را در زمین است به تصویر بکشد. کشیدن یک روز ابری، پرواز بادبادک‌ها و ...

معمولاً در پایان هر ماه پارچه و مقوا را باید جمع کرد و پس از بررسی محتوا آنچه نشان‌دهنده ذهنیت کودک است، می‌توانید آن را بایگانی و یا به قطعاتی تقسیم و برای والدین ارسال کنید.

شکل ۲۳- آویختنی

شما به آسانی می‌توانید با همکاری کودکان اقدام به ساختن آنها کنید. مثلاً با استفاده از قاشق و چنگال‌ها در اندازه‌های مختلف و با کمک یک قطعه چوب می‌توانید آویز زیبا و صداداری درست کنید (شکل ۲۵).

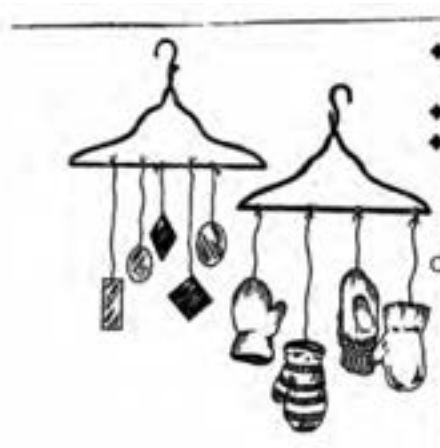
شکل ۲۵- آویز صدا دار

■ انواع آویختنی‌ها

با استفاده از یک چوب‌رختی ساده و آویختن آینه‌های کوچک و اشیای براق آویزهای زیبایی با کمک کودکان بسازید (شکل ۲۴).

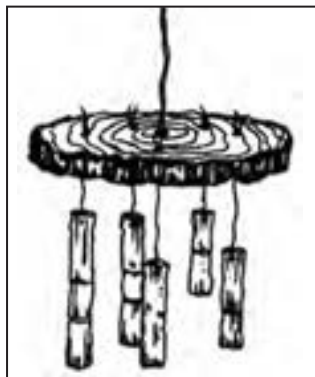
■ استفاده از زنگ و زنگوله‌ها

طنین زیبای زنگوله‌ها برای کودکان دلنشین است.

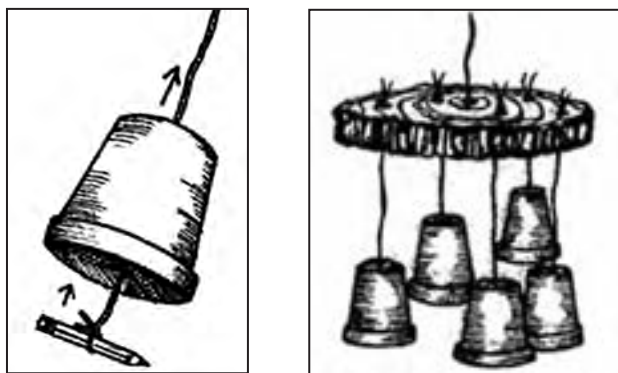
شکل ۲۴- آویز چوب رختی

■ استفاده از چوب‌های نی (بامبویی) در اندازه‌های مختلف (شکل ۲۶)

شکل ۲۶- آویز چوب نی

■ استفاده از گلدان‌های کوچک گلی و آویختن آنها (شکل ۲۷)

شکل ۲۷- آویز گلدان کوچک

شکل ۲۸- آویز طنابی

نکته مهم در این آویختنی‌ها برای به صدا در آوردنشان این است که قرار گرفتن آنها به گونه‌ای باشد که در اثر تکان دادن یا وزش باد به یکدیگر برخورد کنند.

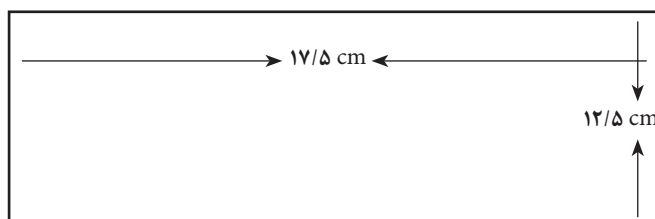
■ آویز با استفاده از طناب

علاوه بر استفاده از تابلوها و پنل‌ها می‌توانید با اتصال یک طناب در عرض اتاق یا راهروها کارهای نقاشی کودکان را با جارختی آویزان کنید. به یاد داشته باشید که در کلاس‌ها نقاشی‌ها باید در سطح دید کودکان باشند. به این ترتیب فضای مراکز شما همیشه جذاب بوده و با تعویض ابزار می‌توانید جذابیت و زیبایی را حفظ کنید (شکل ۲۸).

کارت‌های آموزشی

انواع کارت‌های خطی و تصویری

۱- کارت‌های ساده خطی: کارت‌ها را به ابعاد $۱۷/۵ \times ۱۲/۵$ سانتی‌متر بریده و متناسب با کاربرد موردنظر، حروف یا اعداد مورد نیاز را با قلم نی یا ماژیک روی مقوا بنویسید. می‌توانید از حروف بریده‌های روزنامه یا انواع حروف کامپیوتری بهره بگیرید (شکل ۲۹).

شکل ۲۹- کارت خطی

نکته بهتر است که مطلب را در یک جمله خلاصه نمود. بعضی از متخصصین معتقدند که کلمات به کار رفته شده در پوستر نباید از ۸ کلمه تجاوز نماید. **۴** پوسترهای خوب دارای تصاویر زیادی نیستند و تنها شامل طرح‌هایی هستند که منظور را بیان می‌کنند و در حقیقت پوسترها باید ساده تهیه شوند. **۵** پوسترها بایستی بدیع، جالب و نو باشند. این مطلب شامل کلیه جنبه‌های مربوط به تهیه آن نظیر کلمات و جملات، طرح‌ها و روابط بین عناصر تشکیل دهنده آنها می‌شود. به‌طور خلاصه، تهیه کننده باید در فکر پیدا کردن سوژه‌ای باشد که تا آن لحظه به فکر کسی نرسیده باشد.

۶ پوسترها را می‌توان تنها به یک نوشته و یا تیترا خلاصه نمود؛ این‌گونه نوشته‌ها مدت زیادی در خاطر فراگیران باقی می‌ماند. باید از تصاویری استفاده نمود که برای بینندگان سریعاً قابل درک باشد و همچنین طرح و شعار پوستر بایستی با فرهنگ جامعه سازگار باشد **۷** رنگ‌ها همیشه مبین ایده‌ها و احساسات بوده و هستند و چنانچه به طرز صحیحی از آنها استفاده شود، می‌توانند تأثیر به‌سزایی بر روی بیننده باقی بگذارد بنابراین نباید از رنگ‌ها به‌عنوان تزیین استفاده نمود (شکل ۳۰).

از این کارت‌ها در ابعاد متناسب به دو شکل زیر استفاده می‌شود:

الف) پوستر

ب) روزنامه دیواری

الف) پوستر

یکی از رسانه‌های آموزشی دیداری است که در ابعاد ۷۰×۵۰ یا ابعاد مورد نیاز با توجه به موضوع انتخاب می‌شود. در تهیه پوستر از طرح، رنگ، عکس و نقاشی استفاده می‌شود. بهترین پوستر، پوستر است که بتواند در حداقل زمان برای رساندن یک پیام ارتباط لازم را برقرار کند.

اصول تهیه پوسترها: برای تهیه پوسترها، در نظر گرفتن اصولی که در ذیل مورد بحث قرار می‌گیرند، به کارایی آنها کمک شایان توجهی را خواهند کرد:

۱ از علائمی استفاده کنید که حتی برای افراد بی‌سواد نیز قابل فهم باشند.

۲ فقط یک پیام در پوستر گنجانده شود ایده‌های بیش از حد، باعث سردرگمی فراگیران و شلوغی پوستر می‌شود.

۳ پوستر باید خلاصه باشد، به این معنی که بتوان آن را در مدت کوتاهی مطالعه نمود، بنابراین حروف به‌کار رفته باید خوانا و درشت بوده به‌طوری که بتوان آن را از فاصله نسبتاً دور خواند؛ برای رعایت این

ویژگی‌های یک پوستر خوب :

- ۴ کادر مناسب
- ۵ ترکیب بندی مناسب فرم و رنگ
- ۶ وحدت در پوستر
- ۷ خلاقیت در پوستر

- ۱ سادگی
- ۲ گویایی
- ۳ جذابیت رنگی

شکل ۳۰- نمونه‌هایی از پوستر

با استفاده از ویژگی‌های یک پوستر خوب، پوستری با موضوع سلامت کودک تهیه کنید و آنها را در کلاس نمایش دهید.

فعالیت ۱۷

ب) روزنامه دیواری

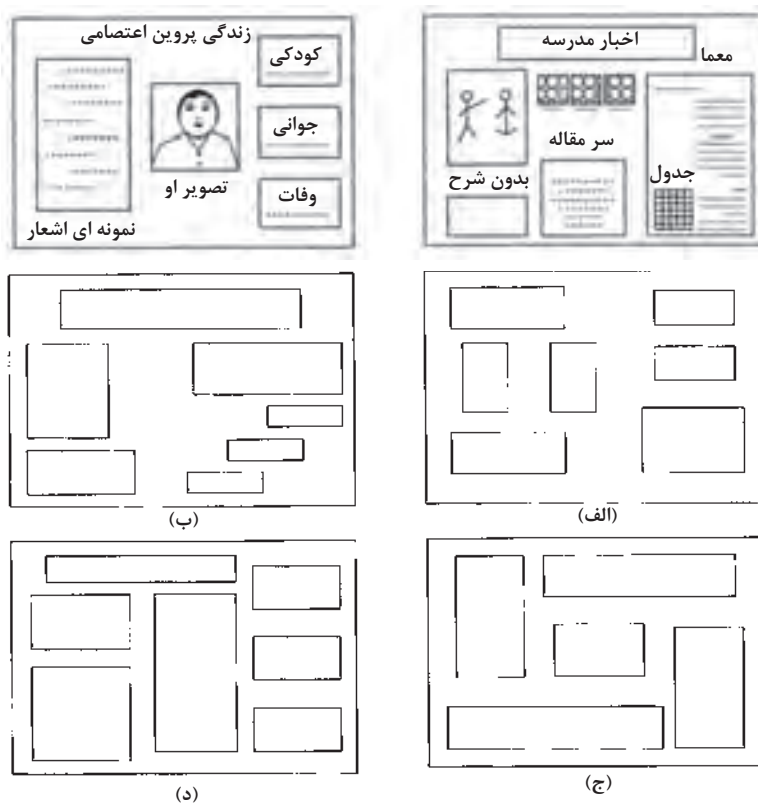
روزنامه دیواری، ترکیبی از مطالب جمع‌آوری شده دانش‌آموزان می‌باشد که از طریق کتاب، رسانه‌ها یا آثار قلمی تهیه می‌شود و در روی یک صفحه بزرگ کاغذی یا مقوایی، چیده، نوشته و یا طراحی می‌شود. برای ساختن روزنامه دیواری از یک مقوای بزرگ، معمولاً به ابعاد ۷۰×۵۰ تا ۱۰۰×۷۰ سانتی‌متر، استفاده می‌شود. روی این صفحه مقوایی می‌توان چندین عکس بزرگ و کوچک را چسباند و مطالب لازم را زیر عکس‌ها نوشت. روزنامه‌دیواری رسانه مناسبی برای معرفی اشخاص مشهور، اخبار مدرسه، داستان‌های مصور و... است.

موارد قابل توجه برای تهیه روزنامه دیواری:

- ۱ روزنامه دیواری معمولاً یک کارگروهی است. (منظور از گروه جمعی از دانش‌آموزان است که حداقل ۳ دانش‌آموز و حداکثر ۵ دانش‌آموز حضور داشته باشند).
- ۲ مطالب هر بخش مانند تصاویر، از قبل روی کاغذهای جداگانه نوشته می‌شوند و سپس، روی مقوا چسبانده می‌شوند.
- ۳ حتی المقدور سعی کنید نوشته‌ها کوتاه و خوانا باشند. از نوشتن با حروف ریز و مطالب طولانی و پیچیده اجتناب کنید.
- ۴ مطالب و تصاویر روزنامه دیواری باید جذاب، سرگرم کننده و درعین حال آموزنده باشند.

۵ محل چسباندن تصاویر و نوشته باید طوری تنظیم شود که برای چشم خوشایند و زیبا باشد. پس از اینکه نتیجه دلخواه به دست آمد و نقاط موردنظر با علائم « [ ] » مشخص شد، سپس اجزای روزنامه

دیواری روی مقوا چسبانده می‌شود. ۶ در بین عکس‌ها و مطالب مختلف به اندازه کافی فضای خالی بگذارید. مطالب فشرده و درهم، به شدت از تأثیر پیام می‌کاهند.

شکل ۳۱- روزنامه دیواری

با هم گروه‌های خودتان یک روزنامه دیواری تهیه و آن را در تابلوی اعلانات مدرسه خود نصب کنید.

فعالیت ۱۸

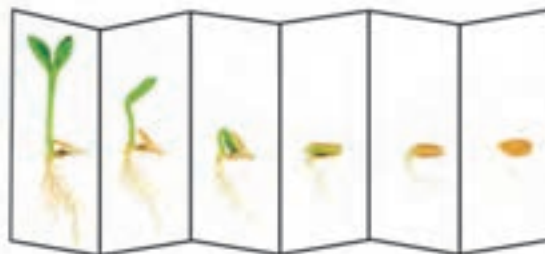
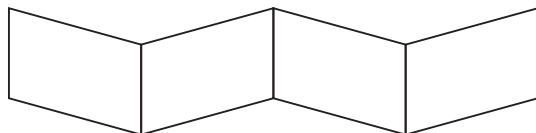
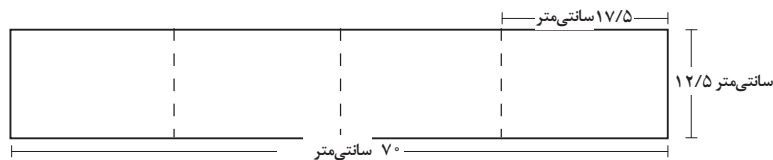
۲- کارت‌های ساده دورویه خطی: برای درست کردن کارت‌های دورو، از دو طرف همان کارت ساده خطی استفاده کنید.

۳- کارت‌های زنجیره‌ای خطی: برای این کارت یک قطعه مقوا را به ابعاد $۱۲/۵ \times ۷۰$ سانتی‌متر یا به ابعاد مورد نیاز بریده به چهار قسمت مساوی یا چند قسمت

مورد نیاز موضوع تقسیم کنید. به کمک قیچی یا خط‌کش، نقاط تقسیم را خط بیندازید و سپس تا کنید. در هر قسمت شکل‌ها یا حروف موردنظر را قرار دهید. این کارت‌ها را به عنوان بروشور هم می‌توانید استفاده کنید (شکل ۳۲).

۲- کارت‌های ساده دورویه خطی: برای درست کردن کارت‌های دورو، از دو طرف همان کارت ساده خطی استفاده کنید.

۳- کارت‌های زنجیره‌ای خطی: برای این کارت یک قطعه مقوا را به ابعاد $۱۲/۵ \times ۷۰$ سانتی‌متر یا به ابعاد مورد نیاز بریده به چهار قسمت مساوی یا چند قسمت

شکل ۳۲- کارت زنجیره‌های خطی

تهیه بروشور (تاشو)^۱

بروشور نوعی رسانه آموزشی است. در ابعاد کاغذ A۴ تهیه می‌شود و به‌طور معمول به سه قسمت تقسیم می‌گردد. این رسانه می‌تواند آموزشی، هشدار دهنده و یا تبلیغاتی باشد. موضوعات عمده مورد بررسی در این رسانه عبارت است از :

۱ بیماری‌های کودکان

۲ معرفی کتاب‌ها و اسباب بازی‌های کودکان

۳ رفتارهای کودکان مانند پرخاشگری، دروغگویی

و...

اصول کلی جهت تهیه این رسانه عبارت است از :

■ منطبق بودن مطالب و تصاویر با شرایط فرهنگ

■ استفاده از تصاویر و رنگ‌های جالب

■ برخورداری از زبان ساده و قابل فهم برای گروه

هدف موردنظر

■ داشتن پیام‌هایی کوتاه و مرتبط با موضوع
 ■ ذکر آدرسی جهت پاسخگویی به سؤالاتی که ممکن است به دنبال مطالعه بروشور برای مخاطب پیش بیاید.
 بروشور در سه قسمت زیر بررسی می‌شود (شکل ۳۳):

۱ روی جلد

۲ صفحات داخلی

۳ صفحه پشت جلد

مطالبی که روی صفحه جلد آورده می‌شود:

■ نام و نشانی سازمان تهیه کننده

■ عنوان

■ تصویر متناسب با موضوع

■ نام فرد، واحد یا مرکز تهیه کننده،

- گروه هدف
- مطالبی که برای صفحات داخلی آورده می‌شود:
- آغاز با نام خدا
- مقدمه (اهمیت موضوع)
- استفاده از تصاویر مناسب با فرهنگ
- استفاده از تنوع رنگ
- ساده و قابل فهم بودن محتوا
- پیام‌ها کوتاه بوده متناسب با گروه هدف
- مثال: اگر موضوع، بررسی یک نوع بیماری کودک باشد
- موارد زیر رعایت می‌شود:
- معرفی کلی بیماری کودک
- راه‌های سرایت یا ابتلا به بیماری
- پیشگیری و درمان بیماری
- مطالبی که روی صفحه پشت جلد آورده می‌شود:
- در صورت نیاز از هشدار یا شعار، آیه، روایت یا نقل قول (یکی یا چند مورد) استفاده می‌شود.
- نشانی و شماره تماس جهت پاسخگویی به سؤالات قید می‌شود.

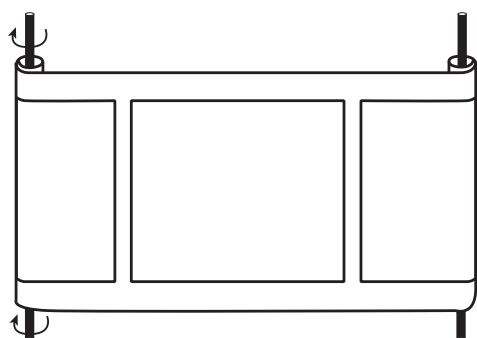

شکل ۳۳- بروشور

با توجه به کارت‌های تاشو، زنجیره‌ای از یک بروشور برای آگاهی از والدین در زمینه‌های زیر با استفاده از منابع علمی تهیه کنید:

- معرفی رشته
- ابعاد رشد کودک
- مراحل رشد هنری کودک

فعالیت ۱۹

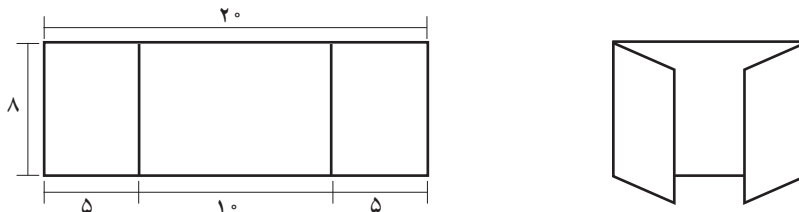

شکل ۳۴- کارت طوماری

۴- کارت‌های طوماری

مواد لازم: یک قطعه کاغذ یا پارچه به عرض ۱۵ سانتی‌متر و طول ۱ متر و دو قطعه چوب باریک به طول ۲۵ سانتی‌متر، دوسر مقوا یا پارچه را به اندازه ۲ تا ۳ سانتی‌متر روی هم گذاشته دوخته یا بچسبانید و دو قطعه چوب را داخل آنها می‌گذاریم (شکل ۳۴).

۵- کارت‌های تاشو برای دو قسمتی کردن عکس: مقوا را به ابعاد 8×20 سانتی متر به صورت زیر خط کشی کرده و تا بزنید (شکل ۳۵).

شکل ۳۵- کارت تاشو برای دو قسمتی کردن عکس

۶- کارت‌های مصور: کارت‌هایی را از مقوا به ابعاد 12×15 ببرید. سپس عکس‌هایی مرتبط با موضوع خود از مجلات باطله یا نقاشی شده تهیه کنید. اطراف عکس‌ها را با دقت قیچی کنید و با چسب روی مقوا بچسبانید (شکل ۳۶).

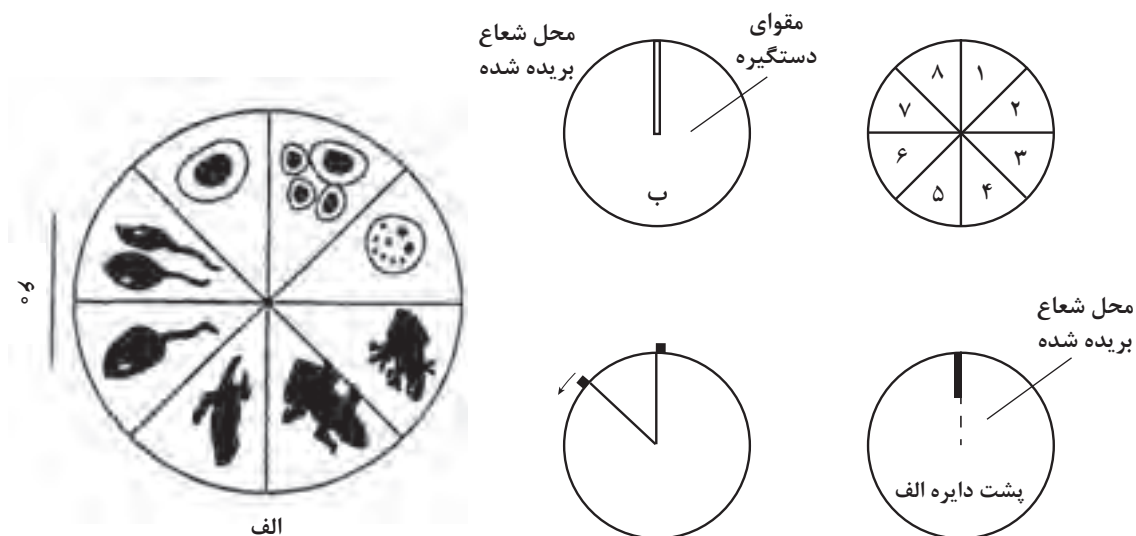

شکل ۳۶- کارت مصور

۷- کارت‌های چرخان

به عنوان دستگیره به کار می‌رود. سپس یک مقوای دیگر با ابعاد 2×3 سانتی متر ببرید و به همین ترتیب پشت دایره الف و مجاور شعاع بریده بچسبانید. دایره‌های الف و ب را طوری روی هم بگذارید که شعاع‌های بریده شده بر یکدیگر منطبق باشند. حال با چرخاندن دستگیره‌ها آن را به آهستگی و برخلاف یکدیگر بچرخانید. با یک میخ دو پایه می‌توان، دو دایره را به هم وصل کرد (شکل ۳۷).

نمونه الف): از مقوا دو دایره‌ای ضخیم به شعاع ۲۴ سانتی متر یا به متناسب با کار خاص بریده و شعاع‌ها را به تناسب تقسیم کنید. اولین شعاع را تا مرکز قیچی کنید و یکی از شعاع‌های دایره ب را تا مرکز قیچی کنید. و یک قطعه مقوای باریک دیگری به ابعاد 26×3 سانتی متر در کنار محل بریدگی بچسبانید. این مقوا

شکل ۳۷- کارت‌های چرخان

نمونه ب: دو دایره ۱۰ سانتی متری که قسمتی به عنوان دستگیره باقی می‌ماند شعاع دایره را رسم کنید. روی هر یک فقط یکی از شعاع‌ها را نام ببرید. با دو میخ این دو را به هم وصل کنید.

در گروه‌های کلاسی از انواع کارت‌های خطی و تصویری، نمونه‌ی فعالیتی انجام دهید و نتیجه را در کلاس به صورت نمایشگاهی ارائه دهید.

فعالیت ۲۰

در سطح شهر تابلوهای تبلیغاتی متعددی وجود دارد، از یکی از آنها عکس بگیرید و در مورد آن گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۲۱

در گروه‌های کلاسی، برای معرفی یک اسباب بازی پوستر تهیه کنید. آنها را در تابلوی اعلانات کارگاه نصب کنید.

فعالیت ۲۲

ارزشیابی پایانی فصل پنجم

- ۱ ضرورت و اهمیت مستندسازی را توضیح دهید.
- ۲ ویژگی‌های مستندسازی را نام ببرید.
- ۳ به چه دلایلی تهیه کارپوشه ضروری و مهم است؟
- ۴ رسانه را توضیح دهید.
- ۵ اصول مهم در استفاده از رنگ‌ها را توضیح دهید.
- ۶ چرخه رنگ را توضیح دهید.
- ۷ ترکیب عناصر را شرح دهید.
- ۸ انواع قاب‌ها را فهرست کنید.
- ۹ نمونه‌هایی از انواع قاب‌ها (کادر) را درست کنید.
- ۱۰ یک تابلوی اعلانات برای کودکان طراحی کنید.
- ۱۱ نمونه‌هایی از کارت‌های آموزشی برای ارائه موضوع موردنظر، تهیه کنید.
- ۱۲ با توجه به مراحل گزارش نویسی در مورد بازدید از یک مهد کودک، از فضای مهد کودک گزارش تهیه کنید.

فهرست منابع

- ۱ بحار الانوار- ج ۱
- ۲ بدرطالعی، فاطمه، بازی‌های محلی ایران برای کودکان و نوجوانان، تهران، انتشارات کانون پرورشی فکری کودکان، ۱۳۸۲
- ۳ تقی پور، ظهیر، مبانی و اصول آموزش و پرورش، تهران انتشارات آگاه، ۱۳۸۶
- ۴ حبیبی، پریسا و احمدی قراچه، علی محمد- الگوهای جهانی آموزش و پرورش - تهران انتشارات سروش، ۱۳۹۰
- ۵ سیف، علی اکبر، روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، تهران، انتشارات دوران، ۱۳۹۴
- ۶ کرونر، والتر، معماری برای کودکان، ترجمه احمد خوشنویس و المیرا میررحیمی، انتشارات سایه گستر، ۱۳۸۲
- ۷ مجیب و همکاران، راهنمای هنرآموز فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۸ مجیب و همکاران، فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۹ مجیب، فرشته، راهنمای کار عملی ۱، تهران، انتشارات پیام نور، ۱۳۸۷
- ۱۰ محمدی، محمدهادی و قابینی، زهره، تاریخ ادبیات کودکان ایران، مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات ایران، جلد پنجم، ۱۳۸۱
- ۱۱ مشفق آرانی، بهمن و همکار تولید و کاربرد مواد آموزشی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۱۲ مفیدی، فرخنده، مشاهده کودک در مراکز پیش از دبستان، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۱۳ مفیدی، فرخنده، اصل و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۳
- ۱۴ ملکی، حسن، برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل)، انتشارات مدرسه، ۱۳۹۴
- ۱۵ میرهادی، توران، جستجو در راه‌ها و روش‌های تربیت، تهران، انتشارات آتلیه، ۱۳۶۲
- ۱۶ ونیتاکول، برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان، ترجمه فرخنده مفیدی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۹۰
- ۱۷ ویکری، دیوید، اس، طراحی معماری مهد کودک، ترجمه مهندس ژاله طالبی و مهتا میر مقتدایی، مرکز تحقیقات ساختمان مسکن، ۱۳۸۳
- ۱۸ یوسفی، ناصر، رویکردهای آموزشی در کار با کودکان خردسال، تهران مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا، ۱۳۸۹

نشریات و سازمان‌ها

- ۱ دستورالعمل تأسیس، اداره و انحلال انواع مهدهای کودک، سازمان بهزیستی، ۱۳۹۰
- ۲ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، نشریه ۲۳۲
- ۳ سازمان نوسازی مدارس
- ۴ فصلنامه معماری ایران، دوره پنجم شماره ۱۷، تابستان ۱۳۸۳
- ۵ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مراکز پیش از دبستان، شماره ۴۳۱۸، ۱۳۸۴

منابع انگلیسی

- 1 Dudek·Mark·Kindergaten Architecture·Glasgow Spon Press Zoco
- 2 Debby cryer·Thelma Harms·cathy Rilley·All about the EcErs-R·Publishing 2003
- 3 Seefledt·Carol Greeting rooms of wonder·Grophon House2002

بهنر آموزان محترم، بهنرجویان عزیز و اولیای آنان می‌توانند نظرهای اصلاحی خود را درباره مطالب این کتاب از طریق نامه
برنشانی تهران - صندوق پستی ۴۸۷۴ / ۱۵۸۷۵ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار tvoccd@roshd.ir ارسال نمایند.

وبگاه: www.tvoccd.medu.ir

دفترتالیف کتاب های درسی فنی و حرفه ای و کار دانش